

Avaluació Psicològica

AC1 - Bases conceptuals i metodològiques de l'avaluació psicològica / Interrelació de conceptes

Entrega 27/09/03

- GUIA MÒDUL I
- DUBTES DELS MÒDULS
- PRESENTACIÓ PAC 1
- CORRECCIÓ PAC1 (Consultor: Judit Abad Gil)

GUIA MÒDUL I - BASES CONCEPTUALS I METODOLÒGIQUES DE L'AVALUACIÓ PSICOLÒGICA :

Els continguts que treballareu en el mòdul 1 responen a 6 preguntes bàsiques:

- **Quin és l'origen i com ha evolucionat l'avaluació psicològica?**
Objectiu: revisar l'evolució històrica de l'avaluació psicològica com a forma de comprendre com s'ha arribat al moment actual, en què predomina el desig d'integració.
Contingut: la revisió històrica posa èmfasi en com s'ha anat posant èmfasi en la validesa dels instruments d'avaluació.
- **Què entenem per avaluació psicològica?**
Objectiu: ampliar la visió de l'estudiant sobre aquest concepte.
Contingut: tasques que pot incloure.
- **Quines són els models teòrics bàsics i quines tècniques d'avaluació hi estan associades?**
Objectiu: entendre que les tècniques d'avaluació no ho són en el "buit" sinó que generalment sorgeixen a partir d'un model teòric o conceptual determinat.
Contingut: correspondència entre: perspectiva → tècniques

Perspectiva biològica	→	anàlisi del metabolisme glucosa...
Perspectiva psicoanalítica	→	entrevista lliure...
Perspectiva conductual	→	observació, autoinformes...
....		...
- **Com es poden classificar les tècniques d'avaluació?**
Objectiu: prendre consciència de la diversitat de tècniques d'avaluació i de la necessitat de conèixer les característiques (graú d'estructuració, d'emascarament, nivell d'inferència interpretativa, susceptibilitat a la manipulació de la resposta, fiabilitat i validesa) de cada una per tal de seleccionar les més adequades per cada cas.
Contingut: revisió dels principals tipus de tècniques (d'observació, d'entrevista, d'autoinforme, subjectives, projectives, objectives...)
- **Quines unitats de mesura s'utilitzen en l'avaluació psicològica?**
Objectiu: copsar la importància del coneixement de les unitats de mesura com a condició per poder interpretar i integrar els resultats que es deriven de diferents tècniques.
Contingut: revisió de les diferents unitats de les mesura: clàssiques i altres propostes més actuals.
- **Quins problemes ètics ens trobem en el procés d'avaluació psicològica?**
Objectiu: prendre consciència de les possibles conseqüències negatives de l'avaluació i de la necessitat de seguir unes normes en el nostre exercici professional.

ACLARIMENTS SOBRE UNITATS DE MESURA

La mitjana d'una distribució de valors (ex.: puntuacions que es poden obtenir en un test) és un índex de tendència central.

La sigma (σ) o desviació tipus és un índex de variabilitat

Centils (van d'1 a 100): són valors d'una distribució que deixen per sota un percentatge de casos o individus i per dalt el percentatge complementari

ex.: obtenir un centil 20 significa que tens per sota el 20 % de la població i per sobre el 80% d'aquesta.

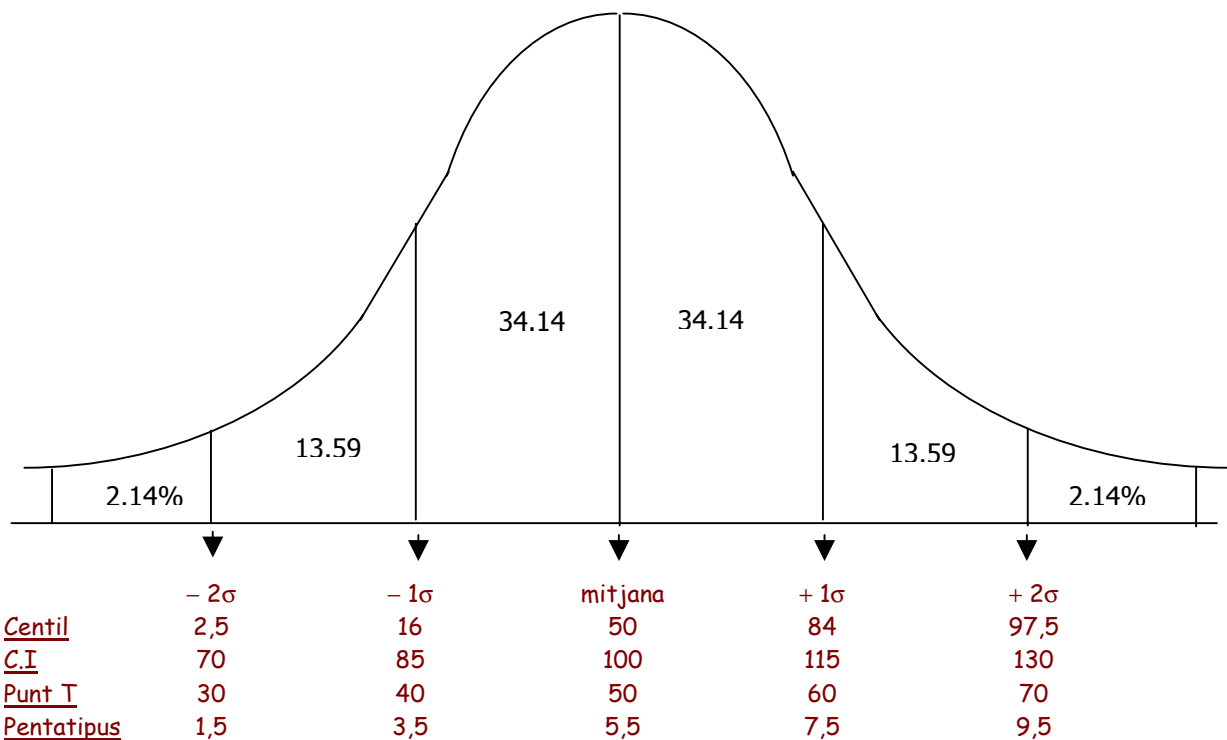
Com es pot veure en el gràfic, en una distribució normal:

- el subjecte que treu una puntuació propera a -2σ se situa aproximadament en el **Centil 2,5**
- el subjecte que treu una puntuació propera a -1σ se situa aproximadament en el **Centil 34**
- el subjecte que treu una puntuació **mitjana** se situa en el **Centil 50**
- el subjecte que treu una puntuació propera a $+1\sigma$ se situa aproximadament en el **Centil 84**
- el subjecte que treu una puntuació propera a $+2\sigma$ se situa aproximadament en el **Centil 97,5**

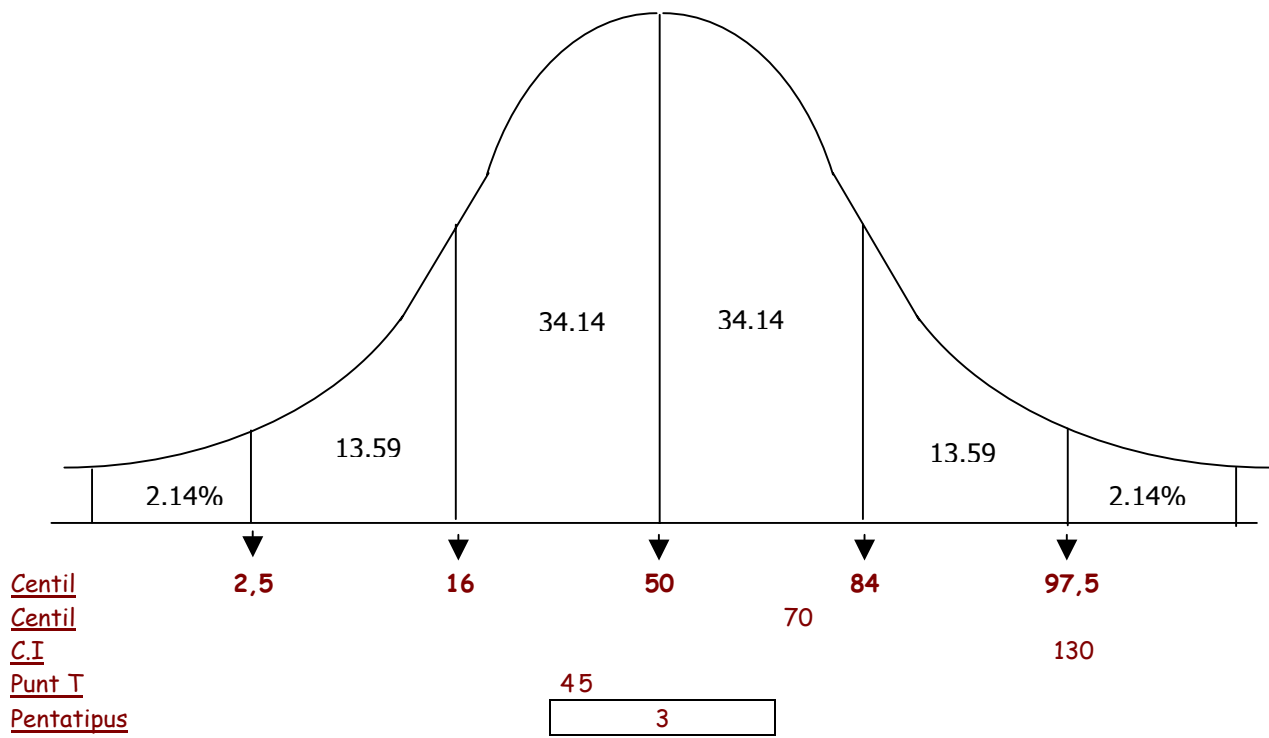
Cada unitat de mesura té una puntuació mitjana i una desviació tipus característica.

Per exemple:

- **CI:** mitjana= 100; σ = 15
- **Punt. T.** mitjana= 50; σ = 10
- **Decatipus** mitjana=5,5; σ = 2
- **Pentatipus** mitjana= 3
 - pentatipus 1 , classe que inclou del centil 1 al 20
 - pentatipus 2, classe que inclou del centil 21 al 40
 - pentatipus 3, classe que inclou del centil 41 al 60
 - pentatipus 4, classe que inclou del centil 61 al 80
 - pentatipus 5, classe que inclou del centil 81 al 100

Exercici del llibre:

DUBTES DELS MÒDULS:

Data: 18:00:12 22/09/2003

Concepte de CI de desviació.

Data: 00:15:45 23/09/2003

El CI de desenvolupament es basa en criteris d'edat o evolutius i proporciona una indicació de la velocitat de desenvolupament.

El CI de desviació podríem dir que caracteritza al subjecte en funció de la posició que ocupa en el seu grup de referència. És a dir, indica quan es desvia del rendiment mig per sobre o per sota. Podem dir que aquest autor adopta les visions macro i micro?

Data: 20:39:31 23/09/2003

No entenc el sentit de la pregunta 3 de la PAC1. A què es refereix quan diu continguts psicològics?

Data: 20:47:28 24/09/2003

Es refereix a les grans àrees d'avaluació psicològica:

- capacitats cognitives: on s'inclouen conceptes com intel·ligència, capacitat lingüística, atencional, de planificació...
- personalitat: on s'inclouen trets de personalitat, interessos motivacionals, estil atribucional, autocontrol, habilitats socials...
- psicopatologia: on s'inclouen característiques desadaptatives depressió, ansietat...

Data: 19:14:11 23/09/2003

Concepte de Validesa.

Data: 20:47:28 24/09/2003

La validesa d'un test (tal i com diu al mòdul) significa que realment mesura el que vol mesurar.

Es pot crear una prova creient que mesura intel·ligència i el que en realitat està mesurant és la capacitat atencional per exemple.

O es pot crear una prova amb l'objectiu de mesurar una única dimensió (unidimensional) i en realitat està mesurant diferents dimensions (multidimensional)...

Data: 20:05:23 22/09/2003

No em queda gens clar que són els efectes sostre i base dels barems.

Data: 20:05:23 22/09/2003

No em queda gens clar que són els efectes sostre i base dels barems.

Data: 17:26:48 23/09/2003

Suposo que el sostre és el límit superior de capacitat mesurat per un test i que, correlativament, la base és el límit inferior de capacitat mesurat per un test.

Data: 20:39:31 23/09/2003

On podem trobar més informació sobre l'efecte sostre i base?

Data: 20:55:12 23/09/2003

M'agradaria entendre millor la relació entre els barems sostre i base i el final del punt 3.1.

Data: 20:47:28 24/09/2003

Exemple d'efecte sostre.

Pensem en un test d'intel·ligència baremat per avaluar dels 2 anys als 5 anys 11 mesos, però en el que el 90% dels nens de 5 anys 0 mesos responen totes les preguntes correctament o obtenen la puntuació màxima.

Exemple d'efecte base.

Pensem en un test d'intel·ligència baremat per infants de 5 a 10 anys, on les preguntes més fàcils són únicament contestades per un 10% dels individus de 5 anys.

Data: 10:24:40 23/09/2003

Des del punt de vista històric, quina o quines són les diferències que existeixen entre les variables que s'estudien en el model conductual? vol dir que comparem les característiques del model conductual i el tradicional, oi?

Data: 17:26:48 23/09/2003

En relació amb les diferències entre les variables del model conductual, jo crec que aquestes s'estableixen entre els primers models conductuals i els actuals.

Data: 20:47:28 24/09/2003

Es pregunta per feta pel evolució del model conductual en quant a les variables d'estudi, quines tenia en compte en les primeres etapes i quines té en compte després de determinats canvis en el model.

Data: 20:39:31 23/09/2003

El concepte de Grau d'inferència interpretativa no em queda clar amb la informació del mòdul i, per tant, tampoc quan és baixa o alta.

Data: 20:05:51 24/09/2003

Tampoc entenc que significa una alta o una baixa inferència interpretativa. No acabo d'entendre les avantatges o desavantatges perquè no entenc el concepte amb prou claredat...

Data: 20:47:28 24/09/2003

El nivell inferencial fa referència a la subjectivitat en la interpretació d'una prova.

Un test d'habilitat matemàtica per a la seva interpretació requereix un nivell inferencial baix. La inferència que has de fer si un subjecte ha respost totes les preguntes bé és baixa, hi ha poca subjectivitat en la interpretació del nivell d'eficàcia del subjecte i probablement diferents avaluadors coincidiran en la seva interpretació.

Un test projectiu de dibuix per a la seva interpretació requereix un nivell inferencial alt. La inferència que has de fer per a partir del dibuix valorar variables de personalitat és alta i té un grau elevat de subjectivitat i probablement diferents avaluador faran interpretacions diferents.

Data: 23:27:30 24/09/2003

La qüestió 2 no em queda del tot clar, sobretot després de la forma que ho explica el mòdul, i també em passa una mica igual dintre de pregunta 1, doncs no sé si es tracta d'explicar el procés en funció de les metes de l'avaluació psicològica.

Data: 17:44:15 26/09/2003

"Per cada una de les característiques utilitzades per classificar les tècniques de mesura, reflexiona i digues quins poden ser els avantatges i desavantatges de que una tècnica posseeixi un alt grau o d'un baix grau d'aquesta característica concreta"

Vol dir, per exemple, explicar què vol dir que el CI de desviació sigui major que tal, o què vol dir +2sigma, o T sigui igual a tal, la posició dels centils...¿?

Data: 18:35:43 26/09/2003

En la pregunta 2 creo que nos pide relacionar si una técnica que posee un elevado grado de estructuración de las respuestas presenta una ventaja (menos faena) a la hora de evaluar los resultados para el profesional, por contra, será una desventaja para el cliente ya que puede no encontrar ninguna de las respuesta ofrecidas valida para él.

Data: 19:05:42 26/09/2003

Encara tinc un dubte més respecte a aquesta pregunta...a de ser un avantatge i un desavantatge per alt grau i el mateix per baix grau?

Data: 19:17:18 26/09/2003

Pel que entenc que em dieu cal analitzar: avantatges i desavantatges de les tècniques en funció de que posseeixin una alt o baix grau de quines característiques? ...el fet de que siguin mesures de referència normativa (d'edat, grup) o criterials? alt grau o baix grau de què?

Data: 18:28:58 26/09/2003

Fixeu-vos que es demana avantatges i desavantatges de les TÈCNiques de mesura, i NO de les Unitats de mesurasi?

Data: 19:28:05 26/09/2003

Les característiques que s'han d'analitzar (crec) es troben el quadre de la p. 21-22:

- estructuració
- emascament
-

-

hi ha també una petita explicació de cadascuna, però penso que insuficient per poder fer una bona reflexió

Data: 20:47:28 24/09/2003

En el quadre de les pàgines 21-22 es fa referència a les característiques de classificació de les tècniques. Però la informació sobre el que significa cadascuna no es troba al quadre.

Algú m'ha preguntat si es necessari dir 1 avantatge i 1 desavantatge per alt grau... i 1 avantatge i 1 desavantatge per baix grau...

La resposta és que NO CAL; l'avantatge i el desavantatge es pot referir només a un dels dos extrems (alt o baix).

PRESENTACIÓ PAC 1 - INTERRELACIÓ DE CONCEPTES - MÒDUL I :

Heu de respondre les següents qüestions respectant les limitacions d'extensió que es proposen.

Preguntes de reflexió

1. Digues **QUINS aspectes cal conèixer** per a la **correcte interpretació dels resultats** d'una **prova psicològica** i **JUSTIFICA** (reflexiona) el perquè de la importància/utilitat de cada aspecte (aprox. 15 línies).
2. Per cada una de les **característiques** utilitzades per **classificar les tècniques** de mesura reflexiona, reflexiona i digues quins poden ser els **avantatges** i **desavantatges** de que una tècnica posseeixi un **alt grau** o d'un **baix grau** d'aquesta característica concreta (aprox. 20 línies).
3. Tenint en compte cada un dels **tipus d'unitat de mesura** que es proposen en el mòdul, **DIGUES** per quins **continguts psicològics** (capacitats cognitives, personalitat...) poden ser adequats. **JUSTIFICA** la teva resposta. (aprox. 15 línies)
4. Quines **qüestions ètiques** us suscita l'**avaluació i intervenció psicològica** a través d'**internet**? Us sembla adequada/ètica per tot tipus de casos? (extensió màxima 10-12 línies)
Podeu consultar els documents del COPC (<http://www.copc.org>) que parlen de recomanacions i criteris deontològics de les intervencions psicològiques des d'internet (Materials del COPC número 13).
5. En cas d'obtenir un **CI baix**, quines **qüestions ètiques** et planteja donar la puntuació obtinguda als pares o a l'escola? Com ho faries o quina estratègia utilitzaries per fer la devolució o retorn de la informació? (extensió màxima 10-12 línies)

Preguntes concretes

6. ¿Quina és la **principal novetat introduïda** per **Binet** amb la seva escala d'avaluació de les capacitats cognoscitives?
7. Segons la **classificació de tècniques** (observació, entrevista...) presentada en el mòdul a quin tipus de tècnica pertany:
 - a. Les proves de "simulació de conducció" que realitza tot conductor cada cert temps per renovar el carnet de conduir?
 - b. Anotar el nombre de cigarretes que fumes durant una setmana
 - c. El WISC (Wechsler Intelligence Scale for Children)
8. Què entenem quan diem que un **test és vàlid**?
9. En quins casos creus que l'efecte sostre i base dels barems pot comportar més limitacions a la mesura? Justifica la teva resposta.
10. Des del **punt de vista històric**, quina o quines són les **diferències** que existeixen entre les **variables** que s'estudien en el **model conductual**?

CORRECCIÓ PAC1 (Consultor: Judit Abad Gil):

Per obtenir una bona puntuació en cada pregunta no s'ha exigit que estiguessin totes les idees que s'enuncien

Preguntes de reflexió

1. Digueu **QUINS aspectes cal conèixer** per a la **correcte interpretació dels resultats d'una prova psicològica i JUSTIFICA** (reflexiona) el perquè de la importància/utilitat de cada aspecte (aprox. 15 línies).

ASPECTES QUE CAL CONÈIXER	POSSIBLES IDEES SOBRE LA IMPORTÀNCIA
<ul style="list-style-type: none"> teoria o marc conceptual 	cal conèixer el marc teòric en què s'emmarca la prova per: <ul style="list-style-type: none"> seleccionar aquella més adient amb el cas i les variables que ens interessa mesurar assegurar que sigui coherent amb el nostres plantejaments teòrics fer un ús adequat de la prova (no tots els models tenen la mateixa capacitat explicativa)
<ul style="list-style-type: none"> habilitats implicades en la solució de cada ítem 	cal conèixer les habilitats implicades en la solució de cada ítem per: <ul style="list-style-type: none"> per entendre la dificultat que implica pel subjecte cada ítem per anar més enllà de la puntuació total i poder conèixer quines habilitats específiques domina el subjecte i en quines presenta dèficits
<ul style="list-style-type: none"> influències que poden alterar la manifestació de les habilitats analitzades 	cal conèixer les influències que poden alterar els resultats per: <ul style="list-style-type: none"> fer les observacions oportunes durant l'administració del test explicar un baix resultat sovint necessitem tenir en compte les possibles influències (ansietat, cansament...)
<ul style="list-style-type: none"> unitats de mesura de cada test 	cal conèixer les unitats de mesura ja que: <ul style="list-style-type: none"> per interpretar correctament la puntuació obtinguda pel subjecte ja que cada test compte amb una mitjana i desviació tipus característiques
<ul style="list-style-type: none"> sistemes d'equivalència entre les diferents unitats de mesura 	cal conèixer els sistemes d'equivalència per: <ul style="list-style-type: none"> poder comparar els resultats obtinguts en diferents proves analitzar la coherència dels resultats
<ul style="list-style-type: none"> les relacions entre les dades concretes i les possibles interpretacions 	cal conèixer aquestes relacions per: <ul style="list-style-type: none"> arribar a una impressió diagnòstica del cas que integri el conjunt de la informació i respongui al motiu de consulta atorgar significat psicològic a les dades

2. Per cada una de les **característiques** utilitzades per **classificar les tècniques** de mesura reflexiona, reflexiona i digueu quins poden ser els **avantatges** i **desavantatges** de que una tècnica posseeixi un **alt grau** o d'un **baix grau** d'aquesta característica concreta (aprox. 20 línies).

Un error que heu comès alguns és el de considerar que hi ha un avantatge o desavantatge absoluta; però aquesta sempre és relativa dependrà dels nostres objectius i del cas. Per tant en principi no hi ha un tipus de tècniques que sempre tinguin avantatges respecte a altres sinó que totes tindran avantatges i desavantatges.

ASPECTES QUE CAL CONÈIXER	POSSIBLES IDEES
<ul style="list-style-type: none"> grau d'estructuració dels estímuls/resposta 	AVANTATGE ALT GRAU (≈ DESAVANTATGE BAIX GRAU) <ul style="list-style-type: none"> es redueixen les possibilitats de resposta i per tant facilita la correcció limita el marge d'error i afavoreix la contrastabilitat DESAVANTATGE ALT GRAU (≈ AVANTATGE BAIX GRAU) <ul style="list-style-type: none"> l'avaluació perd flexibilitat no permet que el subjecte reflecteixi determinats aspectes o característiques (ja que estan limitats)

ASPECTES QUE CAL CONÈIXER	POSSIBLES IDEES
<ul style="list-style-type: none"> ▪ grau d'emascament de l'objectiu de la prova 	<p>AVANTATGE ALT GRAU (≈ DESAVANTATGE BAIX GRAU)</p> <ul style="list-style-type: none"> - permet analitzar continguts que el subjecte pot intentar amagar ja sigui conscient o inconscientment. - el resultat estarà menys influït per l'autopercepció del subjecte que sovint pot ser esbiaixada o per la imatge que cregui que ha de donar. <p>DESAVANTATGE ALT GRAU (≈ AVANTATGE BAIX GRAU)</p> <ul style="list-style-type: none"> - pot disminuir la motivació o col·laboració del subjecte ja que pot creure que no té sentit - generalment la validesa de la prova és més difícilment demostrable
<ul style="list-style-type: none"> ▪ grau d'inferència interpretativa 	<p>AVANTATGE ALT GRAU (≈ DESAVANTATGE BAIX GRAU)</p> <ul style="list-style-type: none"> - la interpretació permet anar més enllà dels fets concrets observats <p>DESAVANTATGE ALT GRAU (≈ AVANTATGE BAIX GRAU)</p> <ul style="list-style-type: none"> - la interpretació adequada depèn en gran mesura de la perícia de l'examinador - hi ha més subjectivitat i més marge d'error, la interpretació pot estar més condicionada per les expectatives de l'examinador
<ul style="list-style-type: none"> ▪ grau de modificabilitat de la resposta 	<p>AVANTATGE ALT GRAU (≈ DESAVANTATGE BAIX GRAU)</p> <ul style="list-style-type: none"> - quan el subjecte en general es mostra sincer i està motivat per rebre ajuda és més fàcil, - permet detectar si la imatge que dona o vol donar es correspon amb altres informacions de les que disposem - el camp d'avaluació és més ampli (en un baix grau està bastant limitat) <p>DESAVANTATGE ALT GRAU (≈ AVANTATGE BAIX GRAU)</p> <ul style="list-style-type: none"> - el subjecte pot intentar donar la imatge que li convingui - el subjecte pot respondre en funció del que es considera desitjable socialment

3. Tenint en compte cada un dels tipus d'unitat de mesura que es proposen en el mòdul, **DIGUES** per quins **continguts psicològics** (capacitats cognitives, personalitat...) poden ser adequats. **JUSTIFICA** la teva resposta. (aprox. 15 línies)

ASPECTES QUE CAL CONÈIXER	POSSIBLES IDEES
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mesures de norma d'edat 	per valorar aquells continguts que s'adquireixin a un determinat ritme segons el nivell de desenvolupament mental principalment habilitats cognitives, lingüístiques...
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mesures de norma de grup 	per valorar qualsevol contingut cognitiu, personalitat, psicopatològic; ja que es tracta de situar al subjecte en contrast amb el seu grup de referència
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mesures criterials 	per valorar el nivell en què s'han assolit els objectius d'un programa educatiu (programa educatiu de formació) o terapèutic
<ul style="list-style-type: none"> ▪ punt de tall, especificitat i sensibilitat 	principalment per continguts de tipus psicopatològic en que interressi una classificació dicotòmica (presència-absència de trastorn)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mesura de processos (avaluació formativa) 	per valorar processos, el potencial de canvi; s'ha vinculat principalment a processos cognitius però també terapèutics
<ul style="list-style-type: none"> ▪ mesures de conductes no regulars 	per valorar processos dinàmics i de tipus interactiu

4. Quines **qüestions ètiques** us suscita l'**avaluació i intervenció psicològica** a través d'**internet**? Us sembla adequada/ètica per tot tipus de casos? (extensió màxima 10-12 línies)

POSSIBLES IDEES:

- cal garantir la confidencialitat, garantir la qualitat professional, el consentiment informat
 - tenir en compte l'absència de models d'intervenció i tècniques d'avaluació contrastades per ser aplicats en línia
 - tenir en compte que pel client és més fàcil emascarar la realitat, que és perd informació de tipus no verbal, que es perd espontaneïtat...
 - sembla poc adequat per transmetre un diagnòstic
 - pot ser adequada: en persones tímides per facilitar que donin el pas, per orientar en casos lleus, per persones que no hi poden accedir per problemes físics o geogràfiques, per períodes en què el client hagi de desplaçar-se...
 - sembla poc adequada per tractar: casos greus (per ex: presència d'ideació suïcida, agressors, trastorns alimentaris, trastorns que comporten distorsió de la realitat), problemes de parla, persones amb baix nivell d'instrucció, problemes d'addicció a internet, fòbies socials...
5. En cas d'obtenir un **CI baix**, quines **qüestions ètiques** et planteja donar la puntuació obtinguda als pares o a l'escola? Com ho faries o quina estratègia utilitzaries per fer la devolució o retorn de la informació? (extensió màxima 10-12 línies)

POSSIBLES IDEES:

- assegurar confidencialitat
- evitar etiquetatge, evitar perjudicar al subjecte (fer prevaler el bé del menor)
- planificar com transmetre adequadament la informació (mai només per escrit)
- ser prudent, tenir en compte les possibles influències, ampliar l'avaluació per confirmar la impressió diagnòstica
- relativitzar, ja que és el resultat obtingut en un moment determinat i generalment els tests no mesuren tot el ventall d'habilitats
- informar fent més èmfasi en les habilitats i dishabilitats i en les estratègies per intervenir que en el resultat concret
- informar tenint en compte l'actitud dels pares, de qui parteix la demanda...

Preguntes concretes

6. ¿Quina és la **principal novetat introduïda** per **Binet** amb la seva escala d'avaluació de les capacitats cognoscitives?
- Analitzar les conductes humanes a partir de manifestacions complexes
7. Segons la **classificació de tècniques** (observació, entrevista...) presentada en el mòdul a quin tipus de tècnica pertany:
- a. Les proves de "simulació de conducció" que realitza tot conductor cada cert temps per renovar el carnet de conduir? **tèc. objectives**
 - b. Anotar el nombre de cigarretes que fumes durant una setmana **tèc. observació/autoinforme**
 - c. El WISC (Wechsler Intelligence Scale for Children) **tèc. objectives**
- Alguns de vosaltres heu indicat que el WISC és una prova projectiva, no entenc que us ha portat a aquest error però en general les proves d'intel·ligència projectives són gairebé inexistents
8. Què entenem quan diem que un **test és vàlid**?

POSSIBLES IDEES:

Un test es vàlid quan demostra que mesura allò que diu mesurar i és útil per a prendre decisions adequades (per fer prediccions).

La validesa no es absoluta sinó que està en funció de l'ús que en fem, en funció de "per a què" i "per a qui".

Hi ha diferents tipus de validesa i diferents mètodes per a analitzar-la

9. En quins casos creus que l'efecte sostre i base dels barems pot comportar més limitacions a la mesura? Justifica la teva resposta.

Casos en què l'efecte sostre presenta limitacions: individus amb característiques superiors molt extremes ja siguin capacitats cognitives (superdotats) o altres trets o característiques; ja que quan s'arriba a un nivell determinat la mesura no permet discriminar els subjectes molt bons...

Casos en què l'efecte base presenta limitacions: individus amb característiques inferiors extremes; ja que entre els que obtenen la puntuació mínima la mesura no permet discriminar a aquells amb un nivell més baix.

10. Des del **punt de vista històric**, quina o quines són les **diferències** que existeixen entre les **variables** que s'estudien en el **model conductual**?

Els primers models tenien en compte exclusivament les variables estimulants externes, la conducta manifesta, les contingències de reforç i les conseqüències externes.

Actualment, s'ha arribat a l'acceptació de variables organísmiques, de respostes cognoscitives i psicofisiològiques, variables situacionals i conseqüències percebudes.

La relació entre antecedents i conseqüents també ha sofert una modificació important: d'una causació lineal en els inicis i d'una determinació recíproca, després s'ha passat a l'acceptació de la multicausalitat.